

KRISLÄGET

DEN nuvarande regeringen må med stöd av sin trofasta riksdagsmajoritet inregistrera den ena segern efter den andra. Den må genomtrumfa skatteförslaget, sedan någon kompromiss med bondeförbundarna inte längre tycks intressera hrr Erlander och Wigforss; den må trots det ekonomiska krisläget forcera det jättelika socialpolitiska program, som hr Möller vill se färdigt innan han mätt av år och ära drar sig ur den krets, där han tydligen känner sig allt mindre väl; den må lagfästa expropriations- och andra tvivelaktiga tvångsmedel för att utrationalisera mindre bärkraftiga jordbruksenheter o. s. v. Men ett har dock regeringen icke lyckats: att återställa eller ens att låta folket ana »den gamla goda tiden», d. v. s. det bästa som då bjöds: varutillgång, ett måttfullt reglementerande, ekonomisk frihet och optimism.

Den nuvarande högkonjunkturkrisen kan givetvis inte jämföras med 1920-talets och 1930-talets lågkonjunkturkriser så tillvida, som några svårartade sociala understödsbehov nu inte uppstått. Men den är likväl farligare: den har mynnat ut i en inflation, som synes allt mer ohejdbar och gjort hela vårt omskrivna välstånd i hast underminerat och flytande. Ingen bör förbise regeringens svårigheter. Men ingen kan heller frita regeringen från brist på fasthet och förutseende. Trots all lojalitet från näringslivets ledare ha regeringens ledare blottat ansenlig mänsklig oförmåga att överblicka och leda. Hr Wigforss' dialektik har inte kunnat dölja, att även han saknat gåvan att se igenom töcknen och modet att säga ifrån till sina kommittenter. Han har slösat sin energi på skatteproblemet, trots att de penningpolitiska frågorna varit och alltjämt äro de överväldigande. Det var han, som gav signalen till lönestoppets brytande och därmed satte lavinen i rullning; det var han, som inte ville höra, när oppositionen käckade om en rundabordskonferens i tid; det var han, som mer än andra genomdrev den gigantiska rysskrediten; det var han, som desavouerade handelsminister Myrdal, när denne i höstas — låt vara på ett föga förtänksamt sätt — varnade för riskerna av en importreglering; och det är han, som genom det radikala skatteförslaget mer än någon annan lyckats aktualisera alla de farligaste psykologiska hämningarna för stegrad produktivitet och ökat sparande, d. v. s. för just det som landet nu mest av allt behöver.

Inflationen har lett till vad som alltid ingår i dess ritual: in-

tressegrupperna anmäla undan för undan i en ständig kretsgång sina krav. Efter löne- och prisstegringarna ha jordbrukarna presenterat sina »petita»; med tanke på förödelsen på höstskörden och den importerade brödsädens nästan svindlande pris kan ingen föränka jordbrukarna, att de inte vilja bli efter. Statstjänstemännen kunna se realvinsten i sina nyligen beslutade löneförbättringar snart illusorisk. Med hänvisning till livsmedelsprisernas stegring kommer väl LO eller åtminstone kommunisterna vid avtalsuppgörelserna med nya fordringar. Den stegrade köpkraftens förkrossande tryck på priskontrollen och prisnivån låter för visso inte heller länge vänta på sig, hur mycket priskontrollagen än tillskarvas.

Hur skall regeringen kunna bemästra allt detta? Vad har regeringen för resurser, om t. ex. desperationen börjar vinna insteg bland jordbrukarna, för vilka arbetskraftsbristen blivit alltmer olidlig, deprimerande och socialt nedpressande?

Dessa frågor bli den närmaste tidens centrala. Deras lösande blir symptomatiskt för den svenska demokratiens utveckling. Redan nu har det blivit allt tydligare, att en klassregering inte kan vara receptet. Under det — i eftervärldens ljus — lugna 30-talet kunde det gamla partipolitiska systemet ännu fungera något så när, ty då hade regleringssystemet och alla klassers direkta beroende av staten — eller omvänt regeringens beroende av röstmäktiga klassers gunst — ännu inte slagit ut i sin nuvarande prunkande blomning. Då tillät inte heller det socialdemokratiska partiets minoritetsställning någon djärvare socialistisk seglats. Socialdemokraterna disciplinerades av parlamentariskt nödtvång och Per Albin Hanssons realism. Efterkrigstidens Sverige försvagas för varje dag, som ett bredare politiskt samarbete dröjer. Regeringen har alltför stor andel i krisens skärpning för att kunna tilltros förmågan att frälsa landet ur den. Det fordras härför en större auktoritet och ett större förtroende än den rest regeringen nu äger.

I nästan demonstrativ grad skulle läget peka på upplösning av andra kammaren, om verkliga parlamentariska principer finge tillämpas. Det vore ett minimikrav, att det socialdemokratiska partiet — som flera resor lidit motgångar vid val — i den nya situationen skaffar sig en folklig fullmakt, om den skall fortsätta sin äventyrliga politik. Men även i detta hänseende är nog tiden ur led. Partiprestigen är ännu utslagsgivande. Om Per Albin Hansson levat, hade han dock troligen varit angelägen om att i detta allvarsläge ompröva regeringsfrågan med utgångspunkt från »rikets sannskyldiga nytta».